

Pravni fakultet u Zagrebu
Katedra za građansko procesno pravo

Katarina Logožar

KONSEKUTIVNO PRIKAZIVANJE PROCESNIH INSTITUTA KROZ
OBRAĐIVANI SPOR

seminarski rad

Voditelj seminara: mr. sc. Jasnica Garašić

Zagreb, lipanj 2002.

S A D R Ź A J

1. UVOD.....	1
2. OPIS SADRŽAJA, TIJEKA I ZAVRŠETKA SPORA.....	2
3. O TUŽBI.....	10
3.1. OPĆA PRAVILA O SADRŽAJU PODNESKA.....	10
3.2. POBLIŽE ODREDBE O SADRŽAJU TUŽBE (čl. 186 ZPP).....	12
3.3. SUPARNIČARSTVO – SUBJEKTIVNA KUMULACIJA.....	12
4. NADLEŽNOST I SASTAV SUDA.....	14
5. ZASTUPNICI.....	16
6. PRESUDA ZBOG IZOSTANKA.....	19
7. PRIJEDLOG ZA POVRAT U PRIJAŠNJE STANJE I ŽALBA.....	22
8. DOKAZIVANJE.....	25
9. PRESUDE.....	27
10. ŽALBE.....	29
11. REVIZIJA.....	32
12. DOJMOVI S ROČIŠTA.....	34

LITERATURA

IZVORI

1. UVOD

Svakodnevno nastaju različiti pravni odnosi među ljudima, koji su regulirani različitim materijalnopравnim propisima. Ti propisi određuju kako bi se stranke pravnih odnosa trebale ponašati. Stranke tih odnosa smo mi ljudi, gledajući izvanjski vrlo slični (svi, u pravilu, imamo oči, nos, ruke, noge...), ali ipak suštinski smo toliko različiti, posebni, jedinstveni i neponovljivi. Ljudska različitost rezultat je genetskog nasljeđa i okoline u kojoj živimo, a reflektira se u svim životnim situacijama, pa tako i u pravnim odnosima. Naime, ljudi često povređuju i ugrožavaju svojim ponašanjem (činjenjem, propuštanjem...) druge ljude. Ponekad to čine svjesno i namjerno, a ponekad nesvjesno, djelujući čak i u najboljoj namjeri. Mnoge se životne situacije, problemi, nesporazumi... mogu riješiti razgovorom, sporazumijevanjem među ljudima. I u tome se ogleda ljudska osobnost, tolerantnost, miroljubivost, demokratičnost,... No, postoje neke situacije koje nismo u mogućnosti riješiti sami, a nužno nam je potrebna zaštita tih povrijeđenih ili ugroženih subjektivnih prava. Na području građanskog prava tada smo ovlašteni pokrenuti parnični postupak i povjeriti rješavanje nastalog spora "trećem", sudu. Sud je u obavljanju te zadaće samostalan i nezavisan, vezan je samo pri ocjeni dokaza općim zakonima logike, iskustvom, psihologijom, dostignućima znanosti...

U ovom seminarskom radu pokušat ću, na temelju obrađivanog spisa, konsekutivno obraditi procesnopravne institute koji su se u njemu primjenjivali. Pri pisanju ove radnje služila sam se udžbenikom iz građanskog procesnog prava, sudskim spisima, zakonima i jednim dijelom vlastitim iskustvom. Na kraju seminarskog rada izložit ću svoje dojmove sa sudskih ročišta i boravka na sudu.

2. OPIS SADRŽAJA, TIJEKA I ZAVRŠETKA SPORA

Pred Općinskim sudom u Čakovcu pokrenut je 5. studenog 1992. parnični postupak, neposrednim podnošenjem tužbe sudu u tri primjerka, pod brojem P-909/92. Time je zasnovan dvostrani procesni odnos između 1. tužitelja L. T. i 2. tužiteljice L. B., zastupanih po punomoćniku koji nije odvjetnik S. V., i suda.

Tužbom je pokrenut radni spor radi poništenja odluke koju je donio tuženik G. d.o.o. zastupan po direktoru te pravne osobe R. Z. U tužbi se navodi da su tužitelji bez pisanog ugovora zasnovali kod tuženika radni odnos na neodređeno vrijeme. Direktor tuženika im je 7. listopada 1992. usmeno priopćio da su tehnološki višak i da im radni odnos prestaje. Na takvu odluku tužitelji su uložili prigovor. Oni su tvrdili da je ta usmena odluka nezakonita i zato su sudu podnijeli tužbu istaknuvši dva zahtjeva, da se poništi odluka o otkazu i da ih tuženik vrati na njihova radna mjesta.

Dostavom tužbe tuženiku počela je teći parnica i zasnovan je trostrani procesni odnos. Ujedno su zasnivanjem litispendencije nastupili i određeni procesnopravni i građanskopravni učinci.¹

25. siječnja 1993. održano je pripremno ročište u nazočnosti predsjednika vijeća - suca M. D., zapisničara P.

¹ O učincima litispendencije opširnije v. u knjizi Triva, Siniša; Belajec, Velimir; Dika, Mihajlo, Građansko parnično procesno pravo, Zagreb, 1986., str. 334. (u daljnjem tekstu: Triva et al., GPPP)

D., tužitelja uz punomoćnika dok za tuženika nije pristupio nitko iako je dostava poziva uredno iskazana. Punomoćnik tužitelja izjavio je da ostaje kod tužbe i tužbenog zahtjeva te je sudu predložio da donese presudu zbog izostanka i tražio je troškove sudskih taksi. Sud je usvojio prijedlog tužitelja i donio traženu presudu i rješenje o naknadi parničnih troškova.

Odluka suda (presuda s poukom o pravu na žalbu i rješenje o naknadi parničnih troškova) temeljem čl. 142 Zakona o parničnom postupku² osobno se dostavila tuženiku. Punomoćnik tuženika je 4. veljače 1993. neposredno podnio sudu prijedlog za povrat u prijašnje stanje i žalbu "ukoliko pak prijedlogu sud ne bi udovoljio..."³.

Temeljem čl. 121 st. 2. ZPP sud je zakazao i održao ročište 1. ožujka 1993. u vezi s prijedlogom za povrat u prijašnje. Punomoćnik tuženika je ostao kod prijedloga za povrat u prijašnje stanje dok se punomoćnik tužitelja protivio prijedlogu "jer nije bilo opravdanog razloga za izostanak s ročišta"⁴. Sud je izvršio uvid u priloženu dokumentaciju i donio rješenje kojim je dozvolio povrat u prijašnje stanje te ukinuo presudu zbog izostanka br. P-909/92 od 25. siječnja 1993. Takva odluka suda u skladu je s čl. 117 st. 2. ZPP.

² Zakon o parničnom postupku iz 1976. (preuzet kao zakon RH Zakonom o preuzimanju ZPP od 26. o6. 1991., Narodne novine, 53/91, stupio na snagu 8. 10. 1991., noveliran u dva navrata 1992. i 1999., Narodne novine, 91/92, 112/99; u daljnjem tekstu: ZPP).

³ Općinski sud u Čakovcu, P-909/92 od 25. siječnja 1993., list 15. (u daljnjem tekstu: Os u Čk P-909/92).

⁴ Os u Čk P-909/92, list 22.

Ujedno je na to ročištu punomoćnik tuženika dao odgovor na tužbu kojim se upustio u raspravu o glavnoj stvari. Sud je donio rješenje kojim se rasprava odgodila za 10. ožujak 1993. što su nazočni primili na znanje usmenim proglasom, a pisanim putem sud je pozvao zastupnika tuženika R. Z. s naznakom, u pozivu, da će se on saslušati kao stranka u svrhu dokazivanja.

Zakazano ročište održano je u nazočnosti sudskog vijeća, zapisničara, pozvanih stranaka i njihovih punomoćnika. Sud je na tom ročištu proveo dokazni postupak čitajući priložene isprave i saslušavanjem stranaka u svrhu dokazivanja. Nakon toga sud je zaključio glavnu raspravu, povukao se na vijećanje i glasanje i donio je presudu koju je predsjednik vijeća javno objavio. Sud je presudom jedan tužbeni zahtjev tužitelja usvojio, a drugi je odbio. Ujedno je donio rješenje o naknadi parničnih troškova prema kojem je svaka stranka bila dužna snositi svoje troškove. Takva odluka u skladu je s čl. 154 st. 2. ZPP jer je stranka djelomično uspjela u parnici.

7. svibnja 1993. Općinski sud je primio žalbu tužitelja protiv donesene prvostupanjske presude. U žalbi su tužitelji djelomično pobijali presudu u dijelu u kojem nisu uspjeli.

Žalbu je razmatrao i o njoj odlučivao Okružni sud u Varaždinu kao drugostupanjski sud. On je rješenjem usvojio žalbu tužitelja, ukinuo je prvostupanjsku presudu u pobijanom dijelu te ju je u tom dijelu vratio prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje. Kao temelj svoje odluke okružni sud je naveo čl. 370 st. 1.

Za 20. rujna 1993. prvostupanjski sud je zakazao novo ročište na kojem su od stranaka bili samo 1. tužitelj L. T. uz punomoćnika za oboje tužitelja. Sud je utvrdio da nije pristupio punomoćnik tuženika za kojeg dostava poziva nije bila uredno iskazana te je donio rješenje kojim se ta rasprava odgodila i odredio je dan i sat nove rasprave. Na novu raspravu odlučio je pisanim putem pozvati punomoćnika tuženika, zastupnika pravne osobe R. Z. i drugu tužiteljicu L. B.. R. Z. i L. B. bili su pozvani radi saslušanja stranaka u svrhu dokazivanja.

21. listopada 1993. na novo ročište nisu pristupili ni druga tužiteljica L. B. ni punomoćnik tuženika, za koje je dostava poziva bila uredna, te ni R. Z. Izostanak R. Z. opravdala je njegova supruga R. K. "uz navođenje da R. Z. nije dobio poziv za današnje ročište pošto je u negdje u inozemstvu"⁵. Čini mi se da je i za R. Z. dostava poziva bila uredno iskazana jer temeljem čl. 141 st. 1. njegova supruga R. K. bila je dužna primiti pismeno kao odrasli član domaćinstva, ali ga ona nije uspjela obavijestiti o sadržaju pismena. Sud je i to ročište odgodio zakazavši slijedeće za 9. prosinaca 1993. što su nazočni primili na znanje usmenim proglasom, a pisanim putem sud je pozvao punomoćnika tuženika, zastupnika pravne osobe R. Z. i drugu tužiteljicu L. B.

⁵ OS u Čk P-909/92, list 38.

Izvan ročišta za glavnu raspravu u sud je stigao 16. studenog 1993. podnesak punomoćnika tuženika kojim je on otkazao punomoć, a 18. studenog 1993. podnesak punomoćnika tužitelja. U njemu je punomoćnik tužitelja naveo : "Već sada je izvjesno da tuženikov tzv. direktor R. Z. neće doći na raspravu obzirom da je pobjegao u inozemstvo zbog dugova koje je učinio u Republici Hrvatskoj. Stoga se predlaže da se u svrhu dokazivanja sasluša njegova supruga R. K. koja se sada izdaje za direktora, a i prije je bila na funkciji izvršnog direktora te sve znade o ovom slučaju. Dostava poziva može se izvršiti na adresu tuženika."⁶ 7. prosinca 1993. stigao je u sud podnesak gospođe R. K. kojim je ona molila odgodu zakazanog ročišta jer se njen suprug R. Z. nalazi u Ukrajini.

Ročište za glavnu raspravu, zakazano za 9. prosinca 1993. održano je iako mu nije pristupio nitko za tuženika, a dostava poziva je bila uredno iskazana i unatoč zamolbi R. K. za odgodu ročišta. Sud je donio rješenje o održavanju rasprave u odsutnosti tuženika. Tako je sud iskoristio zakonsku mogućnost da ne odgodi ročište. Teorija građanskog procesnog prava također podržava takav stav: "Održavanje rasprave u odsutnosti jedne od stranaka samo je moguće, ali nije i obavezno. Kad za to postoje opravdani razlozi sud može odgoditi ročište."⁷ Na tom ročištu punomoćnik tužitelja izjavio je da druga tužiteljica L. B. povlači tužbu, dok je prvi tužitelj L. T.

⁶ Os u Čk P-909/92, list 42.

⁷ Triva et al, op. cit. (u bilj. 1), str. 455.

ostao kod tužbe i tužbenog zahtjeva. Sud je o toj izjavi donio rješenje o povlačenju, pročitao je isprave priložene uz spis. Druge dokaze sud nije izvodio te je tako glavna rasprava završena. Nakon vijećanja i glasanja sud je donio kondemnatornu presudu kojom je naložio tuženiku da tužitelja L. T. vrati na radno mjesto komercijalnog direktora u roku od 8 dana.

Novi punomoćnik tuženika, odvjetnik B. D., je protiv donesene presude podnio žalbu. Žalbu je pobijao zbog pogrešnog i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Punomoćnik tužitelja daje odgovor na žalbu na što je punomoćnik tuženika podnio dopunu žalbe. Dopuna žalbe stigla je u sud 11. ožujka 1994. kada je već istekao rok za podnošenje žalbe. Teorija je u takvoj situaciji zauzela slijedeći stav: "Držimo da nakon isteka roka za žalbu ne bi trebalo primati podneske u kojima se žalba izjavljena u roku objašnjava ili dopunjuje u granicama pravodobno podnesene žalbe, jer bi dužnost poštivanja načela saslušanja stranaka utjecala na odugovlačenje postupka unedogled."⁸

Županijski sud u Varaždinu kao drugostupanjski sud donio je rješenje kojim je usvojio žalbu tuženika i ukinuo presudu Općinskog suda u Čakovcu br. P-710/93 te je predmet vratio na ponovno suđenje.

⁸ Triva et al, op. cit. (u bilj. 1), str. 555.

Pod br. P-385/94 započeo je ponovni postupak 20. lipnja 1994. Na pripremnom ročištu bili su tužitelj i njegov punomoćnik te punomoćnik tuženika. Sud je na pripremnom ročištu odredio ročište za glavnu raspravu za 15. rujna 1994. Na zakazano ročište za glavnu raspravu bile su pozvane stranke i njihovi punomoćnici. Ujedno sud je zatražio dokumentaciju od Policijske uprave Varaždinske u vezi s događajem od 24. ožujka 1993. na koji se pozvao tuženik u žalbi. Tako je općinski sud zatražio pravnu pomoć od drugog upravnog tijela na što je ovlašten temeljem čl. 232 st. 2.

Na zakazano ročište pristupio je punomoćnik tužitelja, a za tuženika nije pristupio nitko iako je dostava poziva bila uredno iskazana. Tužitelj L. T. pristupio je ročištu sa zakašnjenjem što je sud zabilježio u zapisniku. Na temelju rješenja sud je održao ročište u odsutnosti tuženika i njegovog punomoćnika, izvršio je uvid u spis, pročitao određene isprave te je saslušao tužitelja kao stranku u svrhu dokazivanja. Nakon zaključene glavne rasprave sud je donio presudu kondemnatornog sadržaja.

Punomoćnik tuženika izjavio je žalbu protiv presude, a punomoćnik tužitelja podnio je odgovor na žalbu u kojem se osvrnuo na navode istaknute u žalbi.

Županijski sud u Varaždinu donio je presudu kojom je žalbu odbio kao neosnovanu te je potvrdio prvostupanjsku presudu br. P-385/94. Drugostupanjski sud je samo ispravio izreku prvostupanjskog suda.

Punomoćnik tuženika D. B. je protiv drugostupanjske presude podnio reviziju prvostupanjskom sudu. U skladu s čl. 390 st. 1. predsjednik vijeća prvostupanjskog suda M. D. dostavio je primjerak revizije tadašnjem Državnom javnom odvjetništvu u Zagrebu na izjašnjavanje. Uz primjerak revizije dostavio mu je i prvostupanjske i drugostupanjske odluke.

Vrhovni sud Republike Hrvatske sastavljen u vijeću od sudaca, M. V. kao predsjednik vijeća, I. G., M. V., T. G. i V. D. kao članova, donio je presudu kojom se revizija tuženika odbija kao neosnovana. Županijski sud u Varaždinu vratio je prvostupanjskom sudu dopunu revizije u predmetu br. P-385/94 od 27. lipnja 1996. kao bespredmetnu budući da je odluka Vrhovnog suda donijeta 6. ožujka 1996., a u županijski sud u Varaždinu je stigla 24. lipnja 1996. Odluka Vrhovnog suda dostavljena je prvostupanjskom sudu u Čakovcu preko drugostupanjskog suda u Varaždinu u skladu s čl. 398 st. 1. ZPP. Time je ovaj postupak završen.

3. O TUŽBI

Tužba je parnična radnja kojom se pokreće parnični postupak. U tom smislu tužba je neposredna parnična radnja tužitelja jer proizvodi "krajnji procesnopravni učinak bez interpoliranja određene sudske aktivnosti između radnje stranke i toga procesnopravnog učinka".⁹ Podnošenjem tužbe sudu zasniva se dvostrani procesni odnos između suda i tužitelja te se izaziva određena procesna djelatnost suda kako bi se na temelju provedenog parničnog postupka mogla pružiti određena zaštita.

Zakon o parničnom postupku propisao je u čl. 106., 109. i 186. elemente koje treba sadržavati tužba. Tako je njima određen minimalni, obavezni sadržaj tužbe i mogući ili preporučljivi.

3.1. OPĆA PRAVILA O SADRŽAJU PODNESKA

Tužba koja je neposredno dostavljena Općinskom sudu u Čakovcu podnesena je u pisanom obliku. U njoj je navedena: oznaka suda, ime i prezime tužitelje i njihovo prebivalište, ime i prezime njihovog zajedničkog punomoćnika te ime odnosno naziv tuženika koji je pravna osoba.

⁹ Triva et al, op. cit. (u bilj. 1), str.277.

ZPP u čl. 106 st. 2. određuje da uz ime stranaka treba stajati i njihovo zanimanje što u ovom konkretnom slučaju, i u većini drugih koje sam pročitala na praksi, nije naznačeno. Nadalje, navedeno je da se radi o radnom sporu redi poništenja odluke o otkazu radnog odnosa. Na kraju tužbe navedena su imena tužitelja, ali je tužbu vlastoručno potpisao njihov punomoćnik i to ispred teksta tužbe. Pravilo o potpisu podnosioca tužbe najprije sam shvatila kao potrebu da se on vlastoručno potpiše. Kad bi se ovo pravilo tako striktno tumačilo ova tužba bi na temelju čl. 109 st. 1. bila vraćena na ispravak. Ispravan odgovor o problemu potpisa podnosioca našla sam u udžbeniku prof. Trive u okviru tema: Podnesci i žalba protiv presude. U njima se navodi kako bi se pravila o potpisu podnosioca trebala mekše tumačiti i stoga uvažavati podneske iz kojih je vidljivi tko ih podnosi.¹⁰ Time je ispunjena odredba čl. 106 st. 2. ZPP.

Tužba je podnesena u tri primjerka sa četiri priloga, što znači da je podnesena u dovoljnom broju primjeraka i za su i za protivnu stranku što zahtijeva čl. 107 st. 1. ZPP.

¹⁰ Opširnije o tome v. u poglavljima Podnesci i žalba protiv presude u Triva et al., op. cit. (bilj. 1), str. 292. i 557.

3.2. POBLIŽE ODREDBE O SADRŽAJU TUŽBE (čl. 186 ZPP)

Čl. 186 st. 1 ZPP određuje da tužba treba sadržavati zahtjev u pogledu glavne stvari i sporednih traženja, činjenice na kojima tužitelj temelji zahtjev, dokaze kojima se utvrđuju te činjenice i druge podatke koje mora imati svaki podnesak što je određeno čl. 106 ZPP. U konkretnom slučaju tužitelji su naveli činjenično stanje i nakon svakog navoda su predložili dokazna sredstva kojim se te tvrdnje o činjenicama mogu dokazati. U tužbi su istaknuli dva zahtjeva. U jednom su tražili poništaj odluke o otkazu (konstitutivna tužba), a u drugom da ih tuženik po odluci suda, vrati na njihova radna mjesta (kondemnatorna tužba). Ujedno ovo predstavlja objektivnu običnu kumulaciju tužbenih zahtjeva uređenu čl. 188 st.1. ZPP.

Zakon je u stavku 3. čl. 186. propisao i fakultativan element, a to je pravna osnova. Pravnu osnovu tužitelj može navesti no sud za nju nije vezan - iura novit curia, a ako je ne navede sud tužbu neće odbaciti.

3.3. SUPARNIČARSTVO - SUBJEKTIVNA KUMULACIJA

Teorija procesnog prava ističe da suparničarstvo postoji kad se u istoj stranačkoj ulozi u parnici pojavljuje više procesnih subjekata. Ono može nastati na strani tužitelja

(aktivno suparničarstvo) i na strani tuženika (pasivno suparničarstvo), a to ovisi, u pravilu, o dispoziciji tužitelja. Iznimku od ovog pravila predstavlja nužno suparničarstvo.¹¹

U skladu s čl. 196 ZPP podnošenjem tužbe sudu zasnovano je aktivno, prvobitno, formalno i obično suparničarstvo. Na strani tužitelja formirano je formalno suparničarstvo jer su predmet spora zahtjevi iste vrste koji se temelje na bitno istovrsnoj činjeničnoj i pravnoj osnovi (simile factum - simile jus), a za svaki zahtjev i za tuženika bio je stvarno i mjesno nadležan Općinski sud u Čakovcu. Tužitelji su bili samo procesnopravno povezani pokretanjem zajedničke parnice. Na taj se način ostvaruje načelo ekonomičnosti jer je svaki od tužitelja mogao pokrenuti zasebnu parnicu.

Buduću da su formalni suparničari tužitelji su i obični suparničari. Svatko od njih je, u skladu s čl. 200 ZPP, bio samostalna stranka i radnje ili propuštanja jednog niti su koristila niti su štetila drugom. To je vodljivo jer je druga tužiteljica L. B. u tijeku postupka povukla tužbu, no u odnosu na prvog tužitelja L. T. postupak se nastavio.

¹¹ Opširnije o suparničarstvu v. u Triva et al, op.cit. (u bilj. 1), str. 357.

4. NADLEŽNOST I SASTAV SUDA

Općinski sud u Čakovcu bio je stvarno nadležan za ovaj spor zato što je Zakon o redovnim sudovima¹², koji je tada važio do 1994. kada je donesen Zakon o redovnim sudovima, u čl. 33 ST.3. određivao da su općinski sudovi u građanskim predmetima nadležni u sporovima iz radnih odnosa.

Mjesnu nadležnost uređuje ZPP u čl. 65. U sporovima iz radnih odnosa ova nadležnost je posebna i izberiva. Zakon određuje da je za suđenje nadležan sud koji je općemjesno nadležan za tuženika, zatim sud na čijem se području rad obavlja ili se obavljao ili se morao obavljati ili sud gdje je radni odnos zasnovan ako je tužitelj radnik. Tužitelji su u ovom slučaju bili radnici, oni su se odlučili za općemjesno nadležan sud tuženika - sud u Čakovcu, iako su mogli tužbu podnijeti i Općinskom sudu u Varaždinu gdje su rad obavljali.

Danas bi za taj spor, između istih stranaka prema prebivalištu tuženika, bio općemjesno nadležan Općinski sud u Prelogu koji je ustanovljen za taj dio Međimurja.

Okružni sud u Varaždinu i kasnije Županijski sud u Varaždinu bili su nadležni za postupanje po žalbi, temeljem zakona, jer su oni u to vrijeme bili drugostupanjski sudovi nadležni i za područje Međimurja. Zakon određuje da o reviziji

¹² Zakon o redovnim sudovima od 20. 01. 1977., (pročišćeni tekst Narodne novine 32/88, 16/90, 41/90, 14/91, 66/91).

odlučuje Vrhovni sud Republike Hrvatske što je u ovom slučaju i učinjeno.

U prvostupanjskom postupku sudilo je vijeće sastavljeno od predsjednika vijeća-sudac i dva suca porotnika.

Druostupanjski sud sudio je u sjednici vijeća od tri suca, a revizijski sud je odlučivao u vijeću od pet sudaca. Time su ispunjene procesne pretpostavke koje se tiču suda, sudska nadležnost, relativna nadležnost, sastav suda i objektivnost sudaca.

5. ZASTUPNICI

Ugovorni zastupnici - punomoćnici su fizičke osobe potpuno poslovno i parnično sposobne, koje se ne bave nadripararstvom, koje u ime stranke i za njen račun poduzimaju procesne radnje u parnici. Zastupanje je rezultat "unutrašnjeg građanskopravnog, u pravilu ugovornog odnosa između stranke i osobe koja je zastupa"¹³ a u odnosu na treće izdaje se punomoć (obavezno u pisanoj formi ili usmeno na zapisnik kod suda) kao jednostrana izjava volje stranke kojom ona svog partnera iz građanskopravnog odnosa ovlašćuje na zastupanje pred sudom. Čl. 98 st. 1. Zahtjeva da punomoć mora podnijeti punomoćnik pri prvoj radnji u postupku.

U ovom slučaju tužitelji su angažirali zajedničkog punomoćnika koji nije bio odvjetnik već diplomirani pravnik. Tužitelji su odredili opseg punomoći svom punomoćniku, ovlastili su ga poduzima sve radnje u postupku, a u skladu s čl. 96 ZPP izdali su mu potrebno izričito ovlaštenje za poduzimanje određenih radnji. Ujedno su ga ovlastili da može primati novac i druga sredstva. Takvo izričito ovlaštenje stranaka prema punomoćniku koji nije odvjetnik u teoriji se naziva pozitivnom enumeracijom.

Tuženik je u ovom slučaju bila pravna osoba. U pravnom prometu za pravne osobe radnje poduzimaju fizičke osobe -

¹³ Triva et al, op. cit. (u bilj. 1), str. 263.

njihovi zastupnici po statutu, drugom općem aktu ili po zakonu. U ovom slučaju tuženika G. d.o.o. Zastupao je u pravnom prometu direktor R. Z. On je sklopio ugovor s odvjetnikom na temelju kojeg ga je ovlasti na zastupanje u ovoj parnici. Prema sudu i trećima izdana je parnična punomoć za poduzimanje svih zakonom predvođenih radnji u skladu s čl. 95 ZPP. Sud je ovog zastupnika nazvao zakonski zastupnik. Vjerujem da je on dobro mislio, ali da se krivo izrazio. (Stara poslovice kaže: Tko radi i griješi. No, to nije argument da uočenu pogrešku ne popravimo, ako ne odmah, onda barem u slijedećoj sličnoj situaciji.) Pravne osobe nikako ne mogu imati zakonskog zastupnika.

Zanimljivo je što je u tijeku postupka ovaj odvjetnik - punomoćnik tuženika otkazao punomoć. Tuženik je angažirao drugog odvjetnika. No, unatoč tome i nakon zakonom određenih mjesec dana (čl. 99 st. 4. ZPP) potrebnih za obavljanje radnji kojima bi se mogla otkloniti šteta, u odlukama prvostupanjskog, drugostupanjskog i revizijskog suda stajalo je u uvodu ime i prezime prvog punomoćnika tuženika K. I. U zakonu nisam naišla na eventualnu sankciju ove pogreške, ali smatram da sudovi omaškom nisu uzeli u obzir punomoćnikovo pravo da otkaže punomoć (čl. 99 st. 1. ZPP) i raskine ugovor o zastupanju.¹⁴

¹⁴ Prof. Triva smatra da pogreške u sadržaju uvoda ne mogu biti razlog apsolutno bitne povrede odredaba parničnog postupka i da se nepravilnosti mogu ispraviti po pravilima o ispravljanju podneska. Opširnije v. u Triva et al, op. cit. (u bilj. 1), str. 571.

Tako su se ispunile procesne pretpostavke koje se tiču stranaka (uredno zastupanje stranaka, postojanje stranaka i njihova stranačka sposobnost, parnična sposobnost, procesno ovlaštenje za vođenje parnice i pravni interes, koji je u konkretnom slučaju presumiran).

6. PRESUDA ZBOG IZOSTANKA

Presuda zbog izostanka jedna je od mogućih pozitivnih presuda reguliranih procesnim zakonom. U njoj dolazi do specifične primjene sistema tzv. afirmativne litiskontestacije, iako to zakon izričito ne spominje. U tom sistemu pasivnost tuženika tumači se kao suglašavanje s činjeničnim navodima protivnika, koji su nepovoljni za tuženika. Pasivnost mora biti totalna da bi se mogle izvoditi konzekvencije propisane zakonom pa iz toga proizlazi da se ova presuda može donositi samo u odnosu na tuženika. Jedino tuženik može ostati totalno pasivan. Ova presuda rezultat je specifičnog disponiranja tuženika jer se on sam odlučuje za pasivnost i izostanak unatoč upozorenju suda kako će se njegov stav tumačiti i sankcionirati. Temeljem čl. 114 st. 3. ZPP sud je dužan u pozivu upozoriti na zakonske posljedice izostanka. Profesor Triva ističe: "Smatramo da se stranci može imputirati određeni stav prema činjeničnim navodima njenog protivnika ako joj se pruži prilika da se o tim navodima uredno upozna (arg. iz 332/1. t.1; v. §133/2) i ako joj se pruži mogućnost da se o tim navodima izjasni (arg. iz 5/1; v. §27)." ¹⁵

Da bi se mogla donijeti ova presuda moraju se ispuniti određene opće procesne pretpostavke (od čijeg postojanja zavisi dopustivost svake presude) i specifične pretpostavke

¹⁵ Triva et al, op. cit. (u bilj. 1), str. 401.

regulirane čl. 332 st. 1. t. 1-6 i st. 2 ZPP. To su:

- 1) tuženik mora biti uredno pozvan na ročište, što uključuje i upozorenje na posljedice izostanka i propuštanja¹⁶
- 2) tužitelj mora predložiti donošenje presude zbog izostanka
- 3) tuženik nije podneskom osporio tužbeni zahtjev do zaključenja pripremnog ročišta, odnosno ako ovo nije održano do zaključenja prvog ročišta za glavnu raspravu
- 4) osnovanost tužbenog zahtjeva mora proizlaziti iz činjenica navedenih u tužbi
- 5) činjenice na kojima se temelji zahtjev tužitelja ne smiju biti u protivnosti s dokazima koje je tužitelj naveo niti s činjenicama koje su opće poznate
- 6) ne smiju postojati opće poznate okolnosti iz kojih bi proizlazilo da je tuženik opravdano bio spriječen doći na ročište
- 7) parnica se mora voditi o zahtjevima kojim stranke mogu slobodno raspolagati

Donošenje ove presude vremenski i ograničeno na zakonom određene stadije. Ona se može donijeti samo kad tuženik ne dođe na pripremno ročište do njegova zaključenja ili na prvo ročište za glavnu raspravu, ako pripremno ročište nije održano. "Nedopuštena je primjena teze o određenom držanju tuženika ako ovaj izostane s nekog sljedećeg ročišta, a ne s

¹⁶ Opširniji stav o sadržini ove točke zakonske odredbe v. Triva et al., op. cit. (bilj. 1), str. 499.

prvog.”¹⁷ Zakon u čl. 332 st. 1. navodi i mogućnost da tuženik dođe na spomenuta ročišta, ali se neće upustiti u raspravu ili se s njih udalji, a ne ospori tužbeni zahtjev.

U konkretnom slučaju 25. siječnja 1993. održano je pripremno ročište u nazočnosti od suda: predsjednik vijeća M. D. i zapisničar P. D.; za tužitelja: oboje osobno uz punomoćnika S. V., dok za tuženika nije došao nitko. Dostava poziva za tuženika bila je uredno iskazana, što znači da on bio upoznat sa zakonskom posljedicom izostanka. Punomoćnik tužitelja je izjavio da ostaje kod tužbe i tužbenog zahtjeva i predložio je donošenje presude zbog izostanka. Sud je usvojio prijedlog punomoćnika tužitelja, našao je da su ispunjene potrebne procesne pretpostavke i donio je presudu zbog izostanka. Presudom je prihvatio oba tužbena zahtjeva iz tužbe i donio je rješenje o naknadi parničnih troškova u skladu s čl. 154 st.1. ZPP, koje je tražio punomoćnik tužitelja. U obrazloženju presude sud je naveo samo razloge zbog kojih je donio takvu odluku što je u skladu s čl. 338 st. 5. ZPP. Moram primijetiti da sud nije ništa spomenuo o ispunjenju zahtjeva istaknutih u čl. 332 st. 1 t. 4. i 5. ZPP. U pouci pravu na žalbu naveo je da se protiv donesene presude može izjaviti žalba u roku od osam dana (budući da se radi o radnom sporu rok je kraći), ali da se ne može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. To nije dopušteno čl. 353 st. 2. ZPP zato što sud to nije ni činio.

¹⁷ Triva et al., op. cit. (u bilj. 1), str. 499.

7. PRIJEDLOG ZA POVRAT U PRIJAŠNJE STANJE

Punomoćnik tuženika podnio je općinskom sudu, koji je donio presudu zbog izostanka, prijedlog za povrat u prijašnje stanje zbog propuštenog ročišta i žalbu "ukoliko pak prijedlogu sud ne bi udovoljio predlaže se drugostupanjskom sudu da uvaži ovu žalbu i ukine prvostupanjsku presudu."¹⁸ U žalbi je naveo samo minimalne potrebne elemente (oznaku presude protiv koje ulaže žalbu i potpis podnosioca).

ZPP u čl. 118 st. 4. navodi da se s podnošenjem prijedloga za povrat u prijašnje stanje mora obaviti i propuštena radnja, ako se povrat traži zbog propuštenog roka ali ne i ročišta. Stoga smatram da je žalba tuženika nepotrebno podnijeta.

U prijedlogu je navedeno zastupnik tuženika R. Z. propustio ročište, na koje je bio uredno pozvan, iz opravdanih razloga. Kao razlog izostanka naveden je boravak R. Z. na otoku Korčuli gdje se potonji razbolio te zbog toga nije bio u mogućnosti da se vrati u Međimurje.

Sud je, u skladu s čl. 121 st. 2. ZPP, zakazao ročište na kojem je dozvolio povrat u prijašnje stanje te je ukinuo presudu zbog izostanka P-909/92 na temelju čl. 117 st. 2. ZPP. U ovom slučaju ispunile su se zakonom predviđene, i u teoriji opširnije obrađivane, pretpostavke zbog kojih je povrat u

¹⁸ Os u Čk P-909/92, list 19.

prijašnje stanje dozvoljen. To su:

- 1) tuženik je propustio ročište za poduzimanje procesne radnje, konkretno propustio je osporiti činjenične navode tužitelja
- 2) zbog propuštanja je izgubio pravo da poduzme tu radnju
- 3) zbog prekluzije je za stranku nastala određena šteta koja se sastoji u nemogućnosti da na drugi način ostvari cilj koji je želio propuštenim osporavanjem činjeničnih navoda. U ovom slučaju teorija navodi: "Povrat će biti dopušten zbog propuštanja ročišta na kome je donesena presuda zbog izostanka, ako je tuženik namjeravao osporiti istinitost činjeničnih navoda u tužbi, jer stranka ni na koji način nije više u mogućnosti da u nastavku postupka iznese novote u pogledu merituma spora (353/2)"¹⁹
- 4) u ovom slučaju zakon nije izričito zabranio dopustivost povrata, dakle ne primjenjuje se čl. 119 ZPP
- 5) postojali su opravdani razlozi, u ovom slučaju boravak na otoku Korčuli, bolest R. Z., a zastupnik tuženika R. Z. u to vrijeme još nije angažirao punomoćnika koji bi poduzimao radnje u parnici
- 6) punomoćnik tuženika predložio je povrat i to u zakonskom roku

¹⁹ Triva et al., op. cit. (u bilj. 1), str. 311.

Nakon što je sud dopustio povrat u prijašnje stanje punomoćnik tuženika dao je odgovor na tužbu te se na taj način upustio u raspravu o glavnoj stvari. U odgovoru je priznao većinu činjeničnih navoda koji su bili nepovoljni za tuženika. Samo u pogledu jednog činjeničnog navoda iznio je tada prigovor-exceptio. "Nesporno je između parničnih stranaka da su tužitelji zasnovali radni odnos kod tuženika. Međutim, ne odgovara istini da bi taj radni odnos bio zasnovan bez pismenog ugovora."²⁰ Tako je u pogledu tog navoda tuženik prigovarajući postao tužitelj jer je bio dužan dokazati svoju tvrdnju.

²⁰ Os u Čk P-909/92, list 22.

8. DOKAZIVANJE

Dokazivanje predstavlja niz parničnih radnji procesnih subjekata (stranaka i suda) koje se poduzimaju radi utvrđivanja istinitosti tvrdnji stranaka i hipoteza suda o činjenicama koje su važne za primjenu prava. Samo kad nije moguće ili nije dopušteno utvrđivati istinitost tvrdnji na neki drugi način, provodi se dokazivanje. U ostalim slučajevima može se istinitost tvrdnji provjeravati na druge načine.²¹ Dokazuju se sam tvrdnje o važnim činjenicama, sporne tvrdnje, indicije i one o kojima se protivnik nije izjasnio. Koje su tvrdnje o činjenicama važne sud utvrđuje na temelju pravilne pravne kvalifikacije, koja prethodi dokazivanju. Pravna kvalifikacija spora obavlja se primjenom materijalnog prava.

U ovom slučaju sud je o relevantnosti tvrdnji o činjenicama zaključivao na temelju Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa²² koji se primjenjivao do 1995. kada je donesen Zakon o radu. Kao relevantnu činjeničnu tvrdnju dokazivanjem je utvrđivao zakonitost/nezakonitost usmenog otkaza, je li radni odnos zasnovan pisanim ugovorom ili usmeno te način na koji je donesena odluka, ujedno je dokazivanjem utvrđivao pravnu prirodu sporne izjave o obustavi postupka. Tijekom čitavog postupka dokazivanje se provodilo čitanjem

²¹ Opširnije o tome v. u Triva et al., op cit. (u bilj.1), str. 392.- 415.

²² Sudac u obrazloženju nije naveo br. Narodnih novina u kojima je taj zakon objavljen.

priloženih isprava stranaka i isprava koje je sud tražio po službenoj dužnosti. Osim toga sud je u dokaznom postupku saslušavao stranke u svrhu dokazivanja.

9. PRESUDE

Sudska odluka kojom se odlučuje o osnovanosti tužbenog zahtjeva iznijetog u tužbi, u pravilu, se zove presuda. Ona predstavlja akt kojim se konkretizira pravilo sadržano u apstraktnoj pravnoj normi.²³ Čl. 338 st. 1. ZPP određuje da pismeno izrađena presuda mora imati: uvod, izreku i obrazloženje. Sjećam se još prošlogodišnjeg seminara iz kaznenog procesnog prava na kojem je prof. Josipović naglasio da je važan element pismeno izrađene presude i pouka o pravu na izjavljivanje pravnog lijeka, što ZPP propisuje u čl. 337 st. 3. Izreka presude predstavlja glavni dio presude. Prof. Triva ističe da se ona manifestira kao zaključak (conclusio) logičkog silogizma u kome je praemissa major apstraktno pravno pravilo, a praemissa minor utvrđeno činjenično stanje.

U ovom postupku donesene su čak tri prvostupajnske presude, jedna presuda u povodu žalbe na prvostupajnsku presudu i jedna presuda revizijskog suda. Sve su ove presude ispunile zakonske zahtjeve iz čl. 338. ZPP. Iz svih obrazloženja presuda vidljiva je ozbiljnost i predanost suda u izvršavanju njegove osnovne zadaće. Naime, u svima se navode obavijesti o subjektivnim i objektivnim elementima spora te su objašnjeni razlozi zbog kojih je sud donio određenu odluku. Time je i ispunjen zadatak obrazloženja što ga je razradila

²³ Tako Triva et al., op. cit. (u bilj. 1), str. 479.

teorija u skladu sa zakonom.²⁴Samo mi se čini da je sud premalo navodio na čemu temelji svoj stav, na kojem materijalnom propisu.

²⁴ Tako Triva et al., op. cit. (bilj. 1), str. 506.

10. ŽALBE

Žalba protiv presude je redovni, devolutivan, suspenzivan, dvostrani i samostalan pravni lijek kojeg može podnijeti samo osoba koja ima pravni interes. Žalbom se mogu napadati sve aktivnosti suda zbog bitnih povreda odredaba parničnog postupka (čl. 354 ZPP), zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja (čl. 355 ZPP) i zbog pogrešne primjene materijalnog prava (čl. 356 ZPP). Kad se u žalbi navode razlozi potrebno je ukazati na konkretne povrede i propuste koje je sud učinio. To znači da nije dovoljno "samo pozvati se na zakonske formulacije o povredama zbog kojih se presuda može pobijati."²⁵ U žalbi se mogu, u pravilu, temeljem čl. 352 st. 1. iznositi nove činjenice i predlagati novi dokazi. Stav je procesne teorije da nove činjenice koje se tiču merituma spora moraju nastati do momenta zaključenja glavne rasprave, ali žalitelj može za njih saznati i kasnije. Takve činjenice nazivaju se subjektivnima. Za dokaze je irelevantan čas nastanka, bitno je da se njime dokazuju činjenice koje su nastale u razdoblju koje je prethodilo presudi. Osim subjektivnih činjenica procesna teorija razlikuje i objektivne činjenice. To su činjenice koje su nastale nakon zaključenja glavne rasprave pa teorija smatra da se one ne mogu iznositi u žalbenom postupku.

²⁵ Triva et al., op. cit. (u bilj. 1), str. 556.

Žalba se podnosi prvostupanjskom sudu koji će ocijeniti njenu podobnost (pravovremenost, dopuštenost, potpunost) za daljnje meritorno odlučivanje.

U ovom konkretnom slučaju podnesene su četiri žalbe. Prva je podnesena zajedno s prijedlogom za povrat u prijašnje stanje zbog propuštenog ročišta. Ta žalba imala je samo osnovni minimalni sadržaj (oznaku presude koja se pobija i potpis podnosioca), dok ostale poželjne elemente nije imala. Drugu žalbu podnijeli su tužitelji pobijajući prvostupanjsku presudu u dijelu u kojem nisu uspjeli iz svih žalbenih razloga, koje su kasnije u žalbi konkretno naveli. Treću žalbu podnio je punomoćnik tuženika zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja neposredno sudu 3. veljače 1994. U njoj je naveo kako od 24. ožujka 1993. spor između stranaka više ne postoji jer su se stranke tada van suda nagodile o obustavi postupka. U prilog te tvrdnje podnio je izjavu koju je potpisao tužitelj L. T. Ta izjava o obustavi nastala je u žalbenom roku protiv prve potpune prvostupanjske presude, dakle nakon zaključenja glavne rasprave. U odgovoru na žalbu tužitelj je naveo da je on potpisao nekakvu izjavu tuženiku, ali pod fizičkom prijetnjom. Drugostupanjski sud je na sjednici vijeća primjenom čl. 370 st. 1. ZPP rješenjem usvojio žalbu, ukinuo presudu prvostupanjskog suda i vratio je na ponovno suđenje prvostupanjskom sudu. U obrazloženju je naveo da izjava predstavlja novu činjenicu i novi dokaz, da je ona sporna među strankama i da njenu pravnu prirodu treba utvrditi

prvostupanjski sud na novoj raspravi. Po mom mišljenju takva izjava predstavlja objektivnu činjenicu, prvostupanjski sud o njoj nije mogao raspravljati jer ona u to vrijeme nije ni nastala, niti su stranke obavijestile sud o toj "nagodbi" da bi ona mogla izazvati procesni učinak predviđen zakonom. Procesna teorija razlikuje objektivne i subjektivne novote, dok prof. Triva o razlikovanju potonjih u praksi kaže: "Ni sudska praksa u pravilu ne razlikuje subjektivne od objektivnih novota, pa dopušta i jedne i druge."²⁶ Mislim da je to konkretno vidljivo u ovom slučaju. Međutim, vjerujem da je drugostupanjski sud želio unijeti pravnu sigurnost u taj spor, pridonijeti da se postupak pravomoćno okonča nakon dugo vremena (postupak u radnim sporovima je hitan), da se stranci čija su prava povrijeđena pruži potrebna zaštita i da je upravo zbog tih razloga drugostupanjski sud odlučio usvojiti žalbu i vratiti postupaka na ponovno suđenje.

Četvrtu žalbu podnio je također punomoćnik tuženika zbog svih žalbenih razloga. Primjerice kao bitnu povredu odredbi parničnog postupka naveo je povredu iz čl. 354 st. 2. t. 13. tvrdeći da su razlozi presude nejasni i nerazumljivi, pa je i izreka presude u proturječnosti sa razlozima presude. Drugostupanjski sud je ovu žalbu presudom odbio kao neosnovanu i potvrdio presudu drugostupanjskog suda.

²⁶ Triva et al., op. cit. (u bilj. 1), str. 557.

11. REVIZIJA

Revizija protiv presude je izvanredan, dvostran (čak i trostran), nesuspendivan, devolutivan i samostalan pravni lijek protiv pravomoćnih drugostupanjskih presuda. ona se može izjaviti u roku od 30 dana od dana dostave prijepisa presude (čl. 382 st. 1. ZPP). Zakon izričito propisuje da je revizija dopuštena i u radnom sporu koji je pokrenuo zaposlenik protiv odluke o prestanku radnog odnosa. U čl. 385 ZPP navode se razlozi za izjavljivanje revizije dok se čl. 386 ZPP određuju granice ispitivanja pobijane presude.

Punomoćnik tuženika podnio je prvostupanjskom sudu reviziju protiv presude drugostupanjskog suda zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Naveo je da je u cijelom postupku bilo masu različitih situacija, izjava, pismenih dokaza koji su bili proturječni jedan drugome te da se zbog toga nije moglo utvrditi što je istina. Zbog toga se nije mogao ni pravilno primijeniti materijalni propis.

Primjerak revizije s prvostupanjskim i drugostupanjskim presudama dostavljen je tadašnjem Državnom javnom odvjetništvu u Zagrebu. Na dostavljen primjerak nije stigao nikakav odgovor.

Vrhovni su Republike Hrvatske presudom je odbio reviziju kao neosnovanu utvrdivši da materijalno pravo nije pogrešno primijenjeno, a niti da se ostvarila bitna povreda odredaba parničnog postupka iz čl. 354 st. 2. t. 10. ZPP na koju je

pazio po službenoj dužnosti. Iako je punomoćnik tuženika naveo da presudu pobija zbog pogrešne primjene materijalnog prava, revizijski sud je utvrdio da se on u reviziji bavi činjeničnim pitanjima koja u tom stadiju postupka ne mogu biti predmet razmatranja (temeljem čl. 385 st. 3. ZPP).

12. DOJMOVI S ROČIŠTA

Od 11. do 22. veljače 2002. hospitirala sam na Općinskom sudu u Čakovcu. Odlukom predsjednice suda J. V. S. moja mentorica bila je sutkinja S-M. G. Budući da je S-M. G. mlada sutkinja, sa samo tri godine sudačkog iskustva, ona dijeli sudnicu sa sutkinjom S. J. pa samo tri dana u tjednu ima ročišta. Kako bi mi omogućila da budem nazočna što većem broju ročišta, sutkinja S-M. G. dogovorila se sa sutkinjom S. J. da dva dana u tjednu slušam njena ročišta. Tako sam imala dvije mlade mentorice, susretljive prilikom mojih pitanja. Pokazale su zadovoljstvo što su sutkinje i mislim da to pridonosi kvaliteti njihova rada.

Sud počinje s radom u 7:30, u periodu od 8:30 do 13:00 održavaju se ročišta. Zanimljivo je da u vrijeme pauze sudskom zgradom vlada mir, tu i tamo naiđe neka stranka i čudi se tišini. Neki mrmljaju sebi u bradu ili glasno: "opet nitko ne radi, kad god dođem ovdje uvijek pauza..." Žao mi je što mi ljudi ne shvaćamo jedni druge, potrebe jedni drugih, što osuđujemo ljudsko ponašanje prije nego što promislimo i tako i dalje "njegujemo" brzopletost. Znam da i ljudi ponekad imaju pravo kad se ljute, neki djelatnici koriste prečesto odmore, neljubazni su prema strankama (osobito neki upravni službenici). Mislim da mnogima nedostaje strpljivosti, tolerantnosti prema drugima i odgovornosti prema obvezama (ne zaobilazim pri ovoj kritici sebe). Ostatak radnog vremena

sutkinje su koristile za pismenu izradu odluka, za pripremanje ročišta koja su bila zakazana za sljedeći dan, jednom su išle na sjednicu sudskog odjela. U dane kad nemaju ročišta zakazuju terenski rad, a u slučaju da troškovi nisu predujmljeni ostaju u svojim uredima čitajući spiseve, sudsku praksu, zakone..., pričaju o ročištima ili ostalim životnim problemima.

Mislím da su radni uvjeti sudaca na niskoj razini i da bi ih s vremenom trebali mijenjati. Uredi sutkinja S-M. G. i S. J su mali, manji i od moje studentske sobe, djeluju tmurno i demotivirajuće. S njima u uredu rade i zapisničarke. No, i malim detaljima može se izgled promijeniti (ponekom slikom, cvjetićem..), što dakako ovisi i od samih sutkinja. Osobno bih tim malim sitnicama sebi poboljšala radni ambijent. nadalje, ljudi često kucaju na njihova vrata, ulaze, pitaju o stvarima koja ni ne spadaju u njihova područja rada. To je ujedno i problem slabe informiranosti građana o radu suda. Ljudi ne znaju kome da se obrate. Sutkinje su u takvim situacijama djelovale mirno, objasnile su što su mogle i u većini slučajeva poklonile osmijeh.

Sva ročišta na kojima sam bila nazočna sutkinje su sudile kao suci pojedinci. Tako rad u vijeću nisam ni upoznala. Sutkinja S-M. G. rekla mi je da suci porotnici, u pravilu, na glavnoj raspravi i u donošenju odluka nemaju značajnu ulogu. Mnogi im odriču značaj, ali mislim da to ponekad nije posve opravdano. Nedavno sam susrela svoju profesorícu pedagogije i sociologije koja ni je spomenula da je neko vrijeme bila sudac

porotnik. Ona nema pravnu naobrazbu, ali vjerujem da je svojom stručnošću mogla pridonijeti radu suda. Nisu svi suci porotnici umirovljenici.

Dnevno je bilo zakazano do pet ročišta, ali neka nisu ni održana. U tom slučaju sud je sastavio samo zapisnik s naznakom uzroka odgode i s novim rješenjem o upravljanju postupkom. Mislim da neka ročišta nisu bila održana zbog neuredne dostave strankama ili jer su se pozvani opravdali da ne mogu doći. U tijeku glavne rasprave dolazilo je do odgode jer su stranke ili njihovi punomoćnici predložili izvođenje novih dokaza. Mnoga ročišta završila su meritornim odlukama, tako da je sutkinja S-M. G. bila prilično zadovoljna.

Većina sporova vodila se radi isplate nekog novčanog iznosa, u kojima su tužitelji, najčešće, bile pravne osobe, a tuženici fizičke osobe, korisnici njihovih usluga. Ovi postupci su bili najprije ovršni, ali su zbog tuženikovog prigovora protiv platnog naloga prešli u parnični postupak. Nadalje, bila sam nazočna sporu radi ukidanja i brisanja prava služnosti, sporu radi naknade štete zbog pretrpjelih duševnih boli, sporu radi utvrđivanja bračne stečevine (sutkinje su je nazivale tečevinom), sporu u kojem se tražilo trpljenje tuženika dok tužitelji ne naprave žbuku na kući te na nekoliko ostavinskih izvanparničnih postupaka. Neki od ostavinskih postupaka bili su malo "živahniji" jer se rođaci nisu mogli dogovoriti kako bi podijelili ostavinu. Sutkinja S. J. opomenula ih je jer su bili prebučni i objasnila im je ako se

ne dogovore sami, da će sve morati dijeliti prema zakonu. Njeno upozorenje je djelovalo i "bura" se stišala.

Sutkinje su na svako ročište dolazile pripremljene. Uvijek su imale ispisana pitanja koja su postavljala svjedocima, vještacima ili strankama kad su saslušavane u svrhu dokazivanja. Pripremajući se koristile su zakone, konzultirale su jedna drugu pa i neke druge suce tražeći njihova mišljenja.

Na prijedloge stranaka ili njihovih punomoćnika, o potrebi izvođenja novih dokaza ili ponovnom saslušanju svjedoka, izrazile su svoj osobni stav i nakon izjašnjenja predlagača donijele rješenje. Tako su pridonijele ostvarenju načela otvorenog pravosuđenja.

Ročišta za glavnu raspravu održavala su se i u odsutnosti jedne stranke, što je u skladu sa zakonom. Punomoćnicima je redovito dana mogućnost da postavljaju pitanja svjedocima, vještacima, strankama, ali oni su to rijetko koristili. Sutkinje su imale korektan odnos sa svim sudionicima postupka.

Većina tuženika, koji su bili fizičke osobe, nisu imali punomoćnike odvjetnike. Pred sudom su sami poduzimali radnje. Bila sam oduševljena odnosom sutkinja prema njima. One su nastojale tim neukim strankama na jednostavan i njima razumljiv način objasniti što se događa, kako se trebaju ponašati, što mogu koristiti. Tako su one svoje stručno znanje pretočile u jednostavne rečenice, kojima su pružile pomoć neukima. Bilo je nekoliko stranaka koje nisu isključile

mobitele za vrijeme ročišta. Sutkinje su ih samo hladno opomenule i nastavile s radom. Ne znam zašto ljudi zaboravljaju ugasiti mobitele kad su na sudu, to treba učiniti i na mnogim drugim mjestima. Time samo iskazuju nepoštovanje prema sudu, a kad ih se opomene prihvaćaju to kao najžešći napad (tako mi se činilo iz izraza njihovih lica).

Bio je to moj prvi susret sa pravosuđem. Sve mi je izgledalo vrlo dinamično, toliko toga se učini u jednom danu. Na tim ročištima događale su se neke stvari koje tada nisam baš shvaćala (npr. donesena je presuda zbog izostanka, zbog dvaput ispunjenih uvjeta za mirovanja presumiralo se povlačenje tužbe, tuženiku nepoznata boravišta sutkinja je postavila privremenog zastupnika...). No, prilikom učenja kao da se slagala "slika sa tonom". Procesne institute koje sam susrela na sudu prisjetila sam se pri učenju i svaki put sam si rekla : "Aha, to mi je već poznato, sad kužim zašto je to tako). Ovo hospitiranje pomoglo mi je pri učenju, obogatilo me novim iskustvom i novim poznanstvima, a sve to zahvaljujući realizaciji dobre ideje Katedre za građansko procesno pravo.

LITERATURA:

1. Triva, Siniša; Belajec, Velimir; Dika, Mihajlo: Građansko parnično procesno pravo, Zagreb, 1986.

IZVORI:

1. Zakon o parničnom postupku iz 1976. (preuzet kao zakon RH Zakonom o preuzimanju ZPP od 26.06.1991., Narodne novine, 53/91, stupio na snagu 08.10.1991., noveliran u dva navrata 1992. i 1999., Narodne novine, 91/92, 112/99)
2. Zakon o radnim odnosima (Narodne novine, 25/92)
3. Zakon o redovnim sudovima iz 1977., (pročišćeni tekst Narodne novine, 32/88, 16/90, 41/90, 14/91, 66/91)
4. Općinski sud u Čakovcu, P-909/92 od 25. siječnja 1993.